

การใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการสอนภูมิศาสตร์
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

นางสาวทศพร เชาวนดี

000927

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

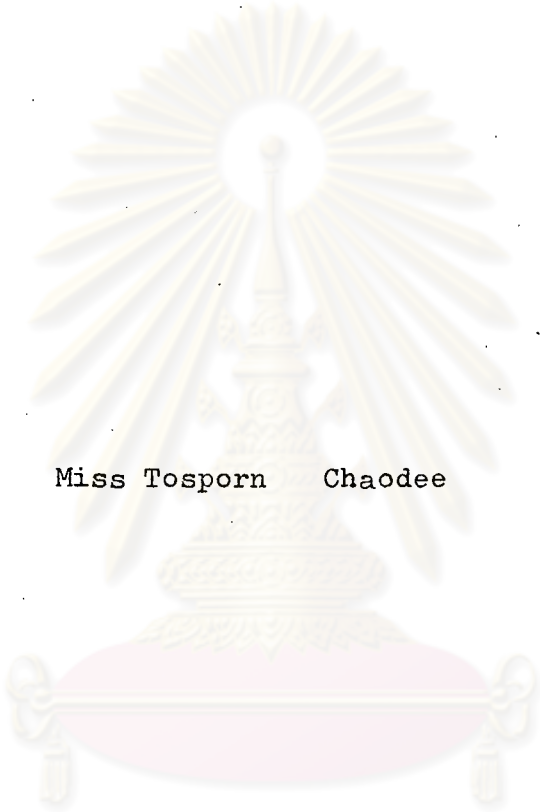
แผนกวิชามัธยมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2517

I 1575888A

THE UTILIZATION OF COMMUNITY RESOURCES IN TEACHING GEOGRAPHY
IN LOWER SECONDARY SCHOOLS

Miss Tosporn Chaodee

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education

Department of Secondary Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1974

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

สมชาย งามใจ.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์ ... จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ... ประธานกรรมการ

..... กรรมการ

..... กรรมการ

ศูนย์วิทยุโทรพัสดุ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย อาจารย์เพิ่มจิตร สิงห์เสนี

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการสอนวิชาภูมิศาสตร์
ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น

ชื่อ นางสาว ทศพร เชาวน์ดี แผนกวิชามัธยมศึกษา

ปีการศึกษา 2516

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับขอบเขต ลักษณะการใช้ประโยชน์ ปัญหาและอุปสรรค
ตลอดจนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู นักเรียน เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน
เพื่อเป็นแนวทางในการ เสนอแนะขอปรับปรุงการใช้และการให้บริการของแหล่งความรู้ใน
ชุมชนเพื่อจัดการเรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถาม 3 ประเภท ไปยังครูสอนวิชาภูมิศาสตร์ 30 คน นักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 300 คน ของโรงเรียนรัฐบาลในกรุงเทพมหานคร 10 โรงเรียน และ
เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชน 10 แห่ง รวมทั้งตัวอย่างประชากรทั้งหมด 340 คน การ
วิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีหาค่าร้อยละ คำนวณหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคำตอบ
แลวนำเสนอในรูปแบบตาราง

สรุปผลการวิจัย

1. ครูและนักเรียนทุกคนได้เคยใช้แหล่งความรู้ในชุมชนบางแห่งเพื่อประกอบการ
เรียนการสอนวิชาภูมิศาสตร์
2. ประเภทของสื่อการสอนจากแหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูและนักเรียนนิยมใช้มาก
ที่สุดคือ เอกสารต่าง ๆ และภาพยนตร์ สื่อการสอนที่ใช้น้อยคือ ฟิล์มสกริปและการไปศึกษา

นอกสถานที่ที่กรมอุทกนิคมวิทยา วิธีการที่ครูและนักเรียนนำเอาแหล่งความรู้ในชุมชนมาใช้มากที่สุดคือการไปค้นหาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้อื่น ๆ นอกจากโรงเรียน และการชมภาพยนตร์จากแหล่งความรู้ทางวิชาภูมิศาสตร์ วิธีการที่ใช้น้อยคือการไปสัมภาษณ์ผู้มีความรู้ในชุมชน ส่วนวิธีการที่เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนใช้มากในการให้บริการคือการตอบข้อซักถามทางโทรศัพท์และการแจกเอกสารต่าง ๆ วิธีการที่ใช้น้อยคือการอภิปราย

3. ปัญหาและอุปสรรคที่ครูและนักเรียนพบมากที่สุดในการไปทัศนศึกษาคือ นักเรียนขาดระเบียบวินัยและครูผู้ควบคุมมีจำนวนน้อยไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนนักเรียน สำหรับการฟังวิทยากรพบว่า ไม่มีตัวโม่งพิเศษจัดไว้เพื่อฟังวิทยากรและนักเรียนไม่รู้จักมรรยาทในการฟังเท่าที่ควร ส่วนการยืมเครื่องมือโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ นั้น ครูไม่มีเวลาและไม่สะดวกในการคมนาคมติดต่อกัน และปัญหาที่เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้พบมากในการให้บริการคือ ผู้ใช้บริการไม่แจ้งรายละเอียดค่าใช้จ่ายล่วงหน้าเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการพานักเรียนไปศึกษา

4. ความคิดเห็นของครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนเห็นพ้องต้องกันว่าแหล่งความรู้ในชุมชนนั้นมีประโยชน์ต่อการสอนวิชาภูมิศาสตร์มาก เพราะช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้และประสบการณ์โดยตรงและกว้างขวางยิ่งขึ้น

5. ข้อเสนอแนะของครู นักเรียน และเจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ในชุมชนในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ดังกล่าว คือ กระทรวงศึกษาธิการควรจัดอบรมครูและมีเอกสารเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนเผยแพร่ ทางโรงเรียนควรจัดทัศนศึกษาจัดอภิปราย และเชิญวิทยากรมาบรรยายให้มากขึ้น และครูควรแจ้งรายละเอียดค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการชม ให้เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ทราบล่วงหน้า

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

ครูสามารถใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนเป็นอุปกรณ์การสอนได้อย่างดี ครูจึงควรสำรวจแหล่งความรู้ในชุมชนนั้น ๆ ศึกษาวิธีใช้ให้เข้าใจ เน้นให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการใช้แหล่งความรู้ เมื่อใช้แล้วควรมีการวัดผล ประเมินผลงานเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงต่อไป รวมทั้งครูควรมีมนุษยสัมพันธ์อันดีกับบุคคลทุกฝ่าย และหมั่นศึกษาแหล่งความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อความเจริญงอกงามในการจัดการเรียนการสอนของวิชาภูมิศาสตร์ต่อไป.

2. The teaching aids from community resources that teachers and students most widely used were printed materials and films while the least were filmstrips and Meteorological Departments. The methods of utilization that they commonly used were to make further studies from other places outside school and to see films from Geographical community resources while the least were to interview resource persons in the community. The methods of rendering a service that the community resource officers most widely used were to give explanations by telephone and to give printed materials while the least were to join in the debate.

3. Problems and difficulties that teachers and students commonly faced were that students had no disciplines and there was only a small number of teachers who would take care of so many students. As for the invitation of guest speakers, the problems arose when the schools could not arrange a special hour for the students to listen to them and also when the students had no disciplines. For borrowing the audio visual aids, teachers had neither time nor facilities to communicate with community resources. Problems that the community resource officers commonly faced when giving services were that teachers did not plan well about what they wanted the students to know.

4. The opinion of teachers, students, and the community resource officers by average was generally that the community resources were of great benefit to the teaching of Geography because they help the students to get understanding and gain wide experiences.

5. The suggestions of teachers, students and the community resource officers were that The Ministry of Education should hold seminars for the teachers and give them the information printed materials. Teachers should have more opportunity to join in the fieldtrips and in the exhibitions and to listen to the guest speakers. The teachers should tell the community resource officers what they want to know and to see before going or taking the students to use the community resources.

Suggestions :

Teachers should be well-planned before going to use any community resources by surveying them. They should also study the methods of utilization and point out the benefit that the students will get from the community resources to the students. Then there should be an evaluation in order for the teachers to improve the program. Teachers should have a fine relationship with everybody and often survey new community resources.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิติกรรมประกาศ

การที่วิทยานิพนธ์เรื่อง "การใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนประกอบการสอน ภูมิศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น" สำเร็จเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์ด้วยดีนั้น เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจาก ศาสตราจารย์ ดร. จรุงทัศน์ พุกกะมาน ประธาน กรรมการ อาจารย์เพิ่มจิตร สิงห์เสนี และผู้เชี่ยวชาญศาสตราจารย์ ประคอง กรรณสูต ในการให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ชี้แจงและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ อย่างใกล้ชิด นับแต่เริ่มงานจนกระทั่งผลงานสำเร็จลง ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ทั้ง 3 ท่าน เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้ด้วย

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ใหญ่ อาจารย์ นักเรียนโรงเรียนต่าง ๆ และ เจ้าหน้าที่แหล่งความรู้ชุมชนที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ร่วมมือในการขอแบบสอบถาม และ อาจารย์สุนันท์ พันธุ์เขาวน ได้กรุณาตรวจ Abstract ให้ มา ณ โอกาสนี้ด้วย.

ทศพร เขาวนคี

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1	ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนที่ครูใช้ประกอบการสอนภูมิศาสตร์... .. 21
2	วิธีการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนของครูประกอบการสอนภูมิศาสตร์.. 22
3	กิจกรรมที่ครูให้นักเรียนปฏิบัติก่อนการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน ... 23
4	กิจกรรมที่ครูให้นักเรียนปฏิบัติหลังจากการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน. 24
5	ปัญหาและอุปสรรคในการพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่... .. 25
6	ปัญหาและอุปสรรคในการฟังวิทยากร ปาฐกถา หรืออภิปราย 26
7	ปัญหาและอุปสรรคในการขอเยี่ยมชม สไลด์ ภาพสตริป หรือสื่อทัศนูปกรณ อื่น ๆ... .. 27
8	ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติของครูในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน.. ... 28
9	ประเภทของแหล่งความรู้ในชุมชนที่นักเรียนใช้ประกอบการเรียนวิชาภูมิศาสตร์ ²⁹
10	วิธีการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชนของนักเรียนประกอบการเรียนวิชา ภูมิศาสตร์ 30
11	เวลาที่นักเรียนใช้ในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน. 31
12	กิจกรรมที่นักเรียนเคยปฏิบัติก่อนการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน. ... 32
13	กิจกรรมที่นักเรียนเคยปฏิบัติหลังจากใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน. ... 33
14	ปัญหาและอุปสรรคในการที่นักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ 34
15	ปัญหาและอุปสรรคในการฟังวิทยากร ปาฐกถา หรืออภิปรายของนักเรียน... 35
16	ข้อคิดเห็นหรือทัศนคติของนักเรียนในการใช้ประโยชน์แหล่งความรู้ในชุมชน.. 36

ตารางที่

ฉ
หน้า

17	วิธีการให้บริการแก่ครูและนักเรียนที่มาขอใช้ประโยชน์แห่งความรู้ของ เจ้าหน้าที่... .. 37
18	ปัญหาและอุปสรรคในการให้บริการของ เจ้าหน้าที่แห่งความรู้ในชุมชน... 39
19	ความคิดเห็นหรือทัศนคติของ เจ้าหน้าที่แห่งความรู้ในชุมชนในการให้ บริการ. 40

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย